

Még egyszer a koronavírus elleni védekezésről szóló törvénytervezetről

Az Eötvös Károly Közpolitikai Intézet a Magyar Helsinki Bizottság, a Társaság a Szabadságjogokért és az Amnesty International civil szervezetekkel közös állásfoglalást bocsátott ki a koronavírus elleni védekezésről szóló [törvénytervezetről](#) (T/9790) [Nem a korlátlan hatalom az orvosság](#) címmel. Intézetünk a magyar közvélemény és a törvényjavaslat felett szavazni köteles ellenzéki pártok figyelmét további szempontokra szeretné felhívni a tervezett jogszabállyal összefüggésben:

A közös állásfoglalásból világos, hogy a törvényjavaslattal kapcsolatos problémák elsősorban alkotmányos jellegűek, ugyanakkor politikai és társadalmi összefüggések is felmerülnek. A vírusfertőzés által okozott helyzet súlyosságát és a különleges intézkedések szükségességét magunk is helyeseljük. [Korábbi állásfoglalásunk](#) is ebben a szellemben született, amelyben arra hívtuk fel a figyelmet, hogy a végrehajtó hatalom lényeges tartalmi korlátok nélküli felhatalmazása veszélyes és igazolhatatlan. A jelenlegi törvényjavaslat a jogállamok rendkívüli állapotainak szabályozásán jócskán túllép, ami annak a jele, hogy Magyarországon a közhatalom-gyakorlás a diktatúra felé halad. Ez a tervezet akkor is súlyosan kifogásolható lenne, ha Magyarország a NER alatt képes lett volna megőrizni a jogállamiság alapjait. A törvényjavaslat nem állít semmilyen korlátot a kormány cselekvési lehetőségei elé, a különleges jogrendre támaszkodó állapot így a végtelenségig fenntartható. Ilyen felhatalmazást a hatalomgyakorlás alkotmányos korlátait egyébként tiszteletben tartó kormányzat sem kaphat, az Orbán-kormány pedig nem ilyen, és semmilyen érv nem szól ilyen bizalom mellett.

Demokratikus elkötelezettséggel nem tehetünk úgy, mintha működnének az alkotmányos jogállami korlátok, mintha lenne független alkotmánybírászkodás vagy bármilyen garancia, ami félelmeinket eloszlathatná. Életfontosságú a hatékony fellépés az egészségügyi vészhelyzet esetén, de semmi okunk a korlátlan felhatalmazás elfogadására.

A jelenlegi helyzetben elvárható a demokratikus pártoktól, hogy csak olyan felhatalmazáshoz járuljanak hozzá, amely szükséges és nem ad zöld utat az autokrácia további megszilárdításához.

A jelenlegi helyzetben – ezzel bizonyítva, hogy nem kíván visszaélni a különleges felhatalmazással – elvárható a kormánytól, hogy akár politikai nyilatkozat formájában tegyen gesztusokat, amelyekkel az alkotmányosság és a törvények tiszteletéről szól.

Ennek tartalmaznia kellene, hogy

- összhangban a WHO aktuális ajánlásával, kifejezi eltökéltségét, hogy az információszabadságot, a sajtószabadságot, a véleménynyilvánítás szabadságát a válság idején tiszteletben tartja, a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően pedig közzéteszi a hiteles területi járványügyi adatokat;
- a bizalmat megerősítő intézkedésként a különleges jogrendhez hasonló és törvénysértő módon 2016 óta fenntartott *Tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet* hatályát megszünteti;
- eljár annak érdekében, hogy a közszolgálatnak nevezett média a hatályos törvényeknek megfelelően fórumot biztosítson a társadalomban jelenlévő releváns véleményeknek, hogy az állami média végre közszolgálati üzemmódra váltson.

A törvényjavaslat a Büntető Törvénykönyv (Btk.) módosítását is tartalmazza. Fontos hangsúlyoznunk, hogy a büntetőjogi fellépés a jogrendszer végső eszköze: ultima ratio. Az Orbán-kormány nem először nyúl a büntetőjogi fenyegetés eszközéhez azért, hogy a számára kellemetlen véleményeket elfojtsa. A törvényjavaslat a rémhírterjesztés (Btk. 337. §) tényállását új alapesettel bővítené. Ez alapján „*aki különleges jogrend idején nagy nyilvánosság előtt olyan valótlan tény vagy való tényt oly módon elferdítve állít vagy híresztel, amely alkalmas arra, hogy a védekezés eredményességét akadályozza vagy megghiúsítsa, büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*” E meghatározás „a védekezés eredményessége” gumifogalmával, az annak „akadályozására” vagy „megghiúsítására” való „alkalmasság” kritériumának megfogalmazásával komoly jogállami aggályokat ébreszt.

Bár az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata alapján egyértelmű, hogy az objektív tájékoztatás, igaz tényközlés abban az esetben sem büntethető, ha annak nyomán a köznyugalomban zavar keletkezik [18/2000. (VI. 6.) AB határozat], egy ilyen, a normavilágosság követelményeit nem teljesítő büntetőjogi szabály, amely a jogalkalmazó számára sem tisztázza az egyes esetek elbírálásához szükséges szakmai-mérlegelési szempontokat, önmagában is alkalmas a koronavírusról tudósító újságírók, az állam működését járványhelyzet, különleges jogrend idején monitorozó civil szervezetek munkájának megnehezítésére, megfélemlítésére. Legalább ekkora baj, hogy az új szabályozás a jogkövető, közösségi oldalakon aktív állampolgár szólásszabadságára is fenyegetést jelent.

Ha az alkotmányos büntetőjog dogmatikai követelményeit ismerő bíró képes is lehet a vélemény- és sajtószabadság jogaival összhangban értelmezni a tényállást, a büntetőeljárás megindításával fenyegetettség önmagában is súlyos veszélyt jelent a szabad véleménynyilvánítás intézményeinek működésére. Miután a rémhírterjesztés újonnan bevezetendő esete sem eredménybűncselekmény, különösen nehéz válaszolni, melyek az ismérvei például az „elferdítve” elkövetési magatartásnak. Ugyancsak bizonytalan annak megítélése, hogy egy cselekmény mikor minősül olyan híresztelésnek, amely alkalmas arra, hogy akadályozza vagy megghiúsítsa a védekezés eredményességét, mert ennek ugyancsak nem létezik objektív mércéje.

Az Eötvös Károly Intézet már az első, március 11-én kiadott [közleményében](#) felszólította a kormányt arra, hogy indokolja meg, miért van szükség Országgyűlés, népszavazás és választások nélküli rendkívüli jogrend bevezetésére, és miért nem lehet a járvánnyal összefüggésben szükséges intézkedéseket a jogrend rendes működése mellett megtenni. Választ erre a mai napig nem kaptunk.